

önce çocuklar

Türkiye'de Çocuklar için İyi Yönetişim,
Koruma ve Adalete Doğru

Üç aylık raporu,
sayı: 05 / 07



Bu proje, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Avrupa Birliği'nin mali katkısı ve UNICEF'in teknik desteği ile yürütülmektedir



Bu proje Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir



Türkiye Cumhuriyeti



Bu yayında yer alan ifadeler Avrupa Komisyonu'nun resmi görüşlerini temsil etmemektedir

Neler Oluyor?

Geçtiğimiz birkaç ay içinde *Önce Çocuklar* projesi şemsiyesi altında bir dizi farklı etkinlik gerçekleştirilmiştir ve bu etkinliklerle tüm ortaklar proje hedefi doğrultusunda ilerleme kaydetmiştir: Türkiye’de çocuklar için iyi yönetim, adalet ve korumanın sağlanması. Çocukların refahına ilişkin araştırmalar hazırlanmakta, uygulanmakta ve sonuçları alınmakta; uygulanan eğitimler geniş bir bakıcı kesimine ulaşmakta; gene eğitim etkinlikleri sayesinde temel kurumların bilgisi artmakta ve işbirliğini geliştirmeye yönelik çabalar sürmektedir. Aşağıda, proje ortaklarının kimi etkinliklerine ilişkin bilgiler verilmektedir.

Erken Dönem Çocuk Gelişimi ve Etkili Çocuk Yetiştirme

UNICEF ile Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve SHÇEK dahil olmak üzere ortaklarının yakın işbirliği sayesinde ana baba eğitim programlarına ilişkin stratejik çalışmalar sürmektedir ve bu çalışmalar son dönemde yoğunlaştırılmıştır. Amaçlanan, tüm ülkede uygulanabilir modeller geliştirerek çocuk yetiştirme programlarının gerek içerik gerekse kapsam olarak yaygınlaştırılmasıdır. Bir çocuk yetiştirme modeli halen geliştirilmiştir ve Bursa ilinde uygulanmaktadır. Son haline getirilip uygulamaya konulduğunda bu tür programlar sonunda 8 milyon kadar aileye ulaşacak ve kırsal yerleşimlerle kentlerin gecekondu semtlerinde yaşayan, ulaşılması güç ailelere odaklanacaktır.

Stratejik gelişmenin yanı sıra, *Benim Ailem 0–6 Çocuk Yetiştirme Aile Eğitimi Programı* halen daha önceki bir taslağa yönelik görüş ve değerlendirmelerden hareketle son haline getirilmektedir. Bu görüş ve değerlendirmelerin kaynakları arasında saha uygulamacıları, UNICEF, uluslararası ve ulusal uzmanlar ve yararlanıcılar dahil olmak üzere bütün paydaşlar yer almaktadır. Bir grafik tasarım ve tanıtım firması halen tasarım üzerinde çalışmaktadır. Kısa bir süre sonra, paketin 2000 kadar kopyası bastırılarak tüm Türkiye’deki uygulamacılara dağıtılacaktır.

Temel paketin 0–6 yaş grubu çocuklarla ilgili ana babalara veya bakıcılara yönelik iki ek modülü son haline getirilmiştir. Bakıcı

aileler ve evlatlık alanlardan sorumlu sosyal çalışma görevlilerine yönelik ilk eğitim uluslararası uzmanların da desteğiyle SHÇEK tarafından verilmiştir. Eğitimlerin ilk kümesinde iki gruptan oluşan 94 sosyal çalışma görevlisine eğitimle ilgili görüşlerini ve mevcut SHÇEK kural ve yönetmeliklerine ilişkin değerlendirmelerini dile getirme imkanı tanınmıştır. Eğitilmiş sosyal çalışma görevlileri şimdi Türkiye’nin 81 ilinde bakıcı aile ve evlatlık çocuk alacak ailelere yönelik eğitimlerini sürdürmektedir.

Özel sektörle işbirliği ise gelişmeye devam etmektedir. Bu da elde edilen kazanımları pekiştirmekte ve temel mesajların daha geniş kesimlere ulaşmasını sağlamaktadır. Bu arada, UNILEVER ile yeni bir ortaklık anlaşması imzalanmıştır. Bu kampanya çerçevesinde, iyotlu tuz tüketimini yaygınlaştırmak üzere hanehalkı tüketim kalıplarında değişiklik öngörülmektedir.

Eğitim

Yaşam Becerilerine Dayalı Eğitim (YBDE) Pilot Uygulaması, 11 okul danışmanı ile yatılı okullar dahil seçilmiş okullardan 22 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Eğitimin takibi çerçevesinde ergen yaşlardaki akran eğiticiler şimdi programı Denizli’de okul danışmanlarının gözetiminde uygulamaktadır. Başta alınan geri bildirim, ergenlerin akranları tarafından yürütülen etkinlikleri hem zevkli hem de yararlı buldukları yönündedir.



Kapsamlı, ihtiyaçlara uygun, esnek ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir telafi eğitimi programı hazırlanmasına yönelik çalışmalar da ilerlemektedir. Telafi eğitimi ile ilgili .ir ihtiyaç değerlendirmesinden elde edilen bulgular Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü’ne telafi eğitimi programının hazırlanmasında daha ileri adımlar atma imkanı vermiştir. Programa ilişkin bir eğitim ve seminer gerçekleştirilmiş ve telafi eğitimi programı uygulama kılavuzu ve göstergeler dahil olmak üzere bir izleme sisteminin geliştirilmesi için çalışılmaktadır. Ayrıca, telafi eğitimi kapsamında 34 ders kitabı hazırlanmıştır ve halen bir grup eğitim uzmanı telafi eğitimi eğitim modülleri üzerinde çalışmaktadır.

7–19 Yaş Çocuk Yetiştirme Programı kapsamında 17 Ağustos 2007’de Ankara’da gerçekleştirilen eğitime 12 ilde 70 okul danışmanı katılmıştır. Kursiyerler eğitim sonrasında doldurdıkları değerlendirme formlarında eğitim programının içeriğini doyurucu bulduklarını, ana babalarla olan çalışmalarda bu eğitimin yararlı olacağını belirtmişlerdir. Eğitilmiş okul danışmanları ana babalarla eğitim çalışmalarına başlamışlardır



ve ana babalardan bu konuda alınan geri bildirim son derece olumludur. Aldıkları eğitim sonucunda aileler, örneğin daha iyi iletişim dahil, ergen yaşlardaki çocuklarına yönelik farklı yaklaşımlar benimsemeye başlamışlardır.

Koruma

Ana baba bakımından yoksun çocuklara yönelik asgari bakım standartları şimdi son taslak olarak hazır durumdadır. Bu konuda hazırlanan rapor, ilgili çalışmanın yanı sıra, mevcut bütün ulusal politikaların, kuralların ve yönetmeliklerin genel bir değerlendirmesini de içermektedir. Araştırma temel olarak, Türkiye koşullarına uyarlanmış uluslararası standartları esas alarak, ana baba bakımından yoksun çocuklara yönelik bir dizi ulusal standart geliştirilmesine odaklanmaktadır. Bu set geniş bir kesimden paydaşların katılımı ile geliştirilmiş olup 14 çalıştaydan oluşan bir dizi ile çok sayıda kişisel ve odak grup görüşmesine dayanmaktadır. Bu konuda daha fazla bilgiyi *Önce Çocuklar*'ın bu sayısında yer alan yazıda bulabilirsiniz.

İlerleme kaydedilen bir başka alan ise çocuk adaleti sisteminin güçlendirilmesi yönündeki çabalar. Adalet Bakanlığı ile ortak mesai sonucunda geliştirilen, eğitim kurumları tarafından gözden geçirilen ve saha testi de yapılan Çocuk Adaleti eğitim paketinin son taslak versiyonu verilebilecek örnekler arasındadır. Ayrıca, gene Adalet Bakanlığı işbirliğinde Kasım ayında iki çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştayların konusu, cumhuriyet savcılarının çocuklarla nasıl etkili iletişim kurabilecekleri ve hakimlerle cumhuriyet savcılarının suça sürüklenen çocuklara

yönelik alternatif tedbirlerin uygulanmasını nasıl güçlendirilebileceğidir. Aynı bağlamda belirtilmesi gereken bir başka husus da Çocuk Koruma Kanunu'na ilişkin uygulama ve eşgüdümün güçlendirilmesine yönelik çalışmaların ve özgürlüklerinden yoksun bırakılmış çocuklarla çalışan profesyonellere yönelik hizmet içi eğitim paketinin kurumsallaştırılması çabalarının mesafe almakta oluşudur.

Veri Toplama, Ombudsman ve Çocuk Hakları Günü

Nüfus Derneği, Türkiye'deki çocukların durumunun izlenmesine yönelik 25 Yaşam Kalitesi Göstergesi ile ilgili analizini tamamlayıp teslim etmiştir. 2003–2006 döneminde 81 ilin tümünden elde edilen verilere dayanan 25 gösterge *DevInfoTürk* veri toplama ve izleme sistemine girilecektir. Bu sistemin İçişleri Bakanlığı tarafından kısa sürede devreye sokulması beklenmektedir. *DevInfoTürk*, *Önce Çocuklar* projesinin çok anlamlı ve önemli bir çıktısıdır. Bu sistem tam kapasite ile ve tüm ülke ölçeğinde devreye girdiğinde, Türkiye'deki çocukların refahı ile ilgili her konuda veri içselleştirme, izleme, planlama ve tanıtım–savunu çalışmalarına katkıda bulunacaktır.

Avrupalı Ombudsmanların Türkiye'ye beş günlük bir ziyaret yapmaları planlanmaktadır. Bu ziyaret sırasında Ankara'da Türkiye Barolar Birliği organizasyonu ile Ombudsmanlık üzerine bir günlük bir uluslararası konferans gerçekleştirilecektir. Ziyaretin ve konferansın amacı, politika ve kararları belirleyenlere, sivil topluma, çocuklara ve medyaya, çocuklarla ilgili bağımsız bir kurumun rolü ve işlevleri konusunda fikir vermektir. Bu vesileyle, Avrupalı Ombudsmanlar da kendi deneyimlerini başkalarıyla paylayacak, böyle bir kurumun oluşturulmasında ve işleminde karşılaşılan görevleri ve alınan sonuçları anlatacaklardır. Bütün bunlar, Türkiye'de kararları ve politikaları belirleyenleri ve sivil toplumu, böyle bir kurumun Türkiye'de de oluşturulması yönünde harekete geçirecektir.

Uluslararası Çocuk Günü'nün ve Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin (ÇHS) 18. yıldönümünün kutlandığı 20 Kasım'da, 162 çocuk temsilci Çankaya'da Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile bir araya geldi. Toplantıya, Türkiye'deki 81 ilin her birinden bir kız ve bir erkek çocuk katıldı. Bu buluşma, her yıl yapılan Çocuk Forumu etkinliklerinin bir parçasıydı. Çocuk Forumlarında il Çocuk Hakları Komitelerinden çocuklar bir araya gelerek çocuk haklarını geliştirme alanında yapılanları tartışmaktadır.



Telafi Eğitimi



Telafi eğitimi kapsamına alınacak öğrenci sayısına ilişkin somut bir rakam vermemekle birlikte Er telafi eğitiminin, okula erişimlerini ya da devamlarını sağlamada çeşitli sorunlar yaşadığımız 10–14 yaş çağı nüfusunun okullulaştırılmasına yeni bir şans tanıdığını ve bu şans aracılığı ile çocuklarımızın eğitime erişiminin sağlanmış olacağını belirtmektedir.

Sayın ER, yetiştirici sınıf uygulamalarının temel ilkelerini:

- Yetiştirici sınıf uygulamasında öğrenciler, ilköğretim okullarının durumlarına uygun sınıflarına yerleştirilmek üzere hazırlanır. Bu uygulama kapsamındaki programlarla öğrenciye diploma verilmez, öğrenci ilköğretim sistemine dâhil edilir.
- Yetiştirici sınıf uygulaması kapsamındaki öğrenciler, hazır bulunuşluk düzeyine bağlı olarak durumlarına ve yaşlarına uygun programları alabilirler.
- Yetiştirici sınıflarda eğitim–öğretime farklı tarihlerde başlanabilir. Ancak bu sınıflardaki eğitim–öğretim, içinde bulunulan eğitim–öğretim yılında derslerin kesildiği tarihe kadar devam eder.
- Yetiştirici sınıfa alınan öğrencilerin mümkün olduğunca uzun süre okul ortamında tutulmasına özen gösterilir.

Şeklinde tanımlayarak yetiştirici sınıfların hiçbir zaman alternatif olarak görülmemesi ve böylesi algılamalara fırsat verecek tutum ve davranışlardan özenle uzak durulması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Ayrıca, yetiştirici sınıfların programlarının ve ilköğretime geçişlere ilişkin kuralların, hedef kitleyi ilköğretime devama özendirerek ve hedef kitlenin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yoğunlaştırılmış, toplumsal cinsiyete duyarlı ve esnek olarak yapılandırılmış olduğunu, uygulanacak eğitim programlarının, alan öğretmenleri ve akademisyenlerden

Telafi Eğitimi, 10–14 yaş grubunda olup çeşitli sebeplerle okula hiç kaydolmamış, okula devamı sağlanamamış veya öğrenimlerini zamanında yaşlılarıyla birlikte yapamamış çocuklara, ilköğretim okullarının uygun sınıflarına devam edebilecek yeterlilikleri kazandırıp bu çocukların ilköğretime devamlarına fırsat tanıyacaktır. Bu yanı sıra telafi eğitimi, yoğunlaştırılmış bir müfredat sunarak, çocukların yaşlarına, öğrenme gereksinimlerine ve yeterliliklerine uygun bir sınıfa dâhil olarak, örgün eğitime dönmelerine yardımcı olmaktadır.

Bu alandaki ihtiyaç, kız çocuklarının okullaşmasını hedefleyen *Haydi Kızlar Okula!* kampanyasının uygulanmasının yanında, 2005 yılında çıkarılan Çocuk Koruma Kanunu’nun yürürlüğe konulması sürecinde ortaya çıkmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının bünyesinde Telafi Eğitimi Programı’nın hazırlanmasından sorumlu olan İlköğretim Genel Müdürü İbrahim Er, telafi eğitimi konusunda şöyle demektedir:

“Telafi eğitim programı Türkiye’de yeni bir uygulama modeli değildir. Farklı zaman dilimleri içerisinde ilköğretime erişimden yoksun kalmış çocukların okullulaşması için bu tür bir uygulamaya gereksinim duyulmuştur.”



oluşan bir ekip tarafından yürürlükteki ilköğretim programları esas alınarak hazırlandığını belirtmiştir.

Telafi eğitimi programının etkin uygulanmasına ilişkin *uygulama kılavuzu* ile eğitim materyallerinin hazırlığı devam etmektedir. Bugün, telafi eğitimi programı Talim ve Terbiye Kurulunda onay sürecindedir. Bu konuda Genel Müdür Er, "Onayın kısa sürede gelmesini bekliyoruz; böylece, planımızı son hâline getirmeye yönelik çabaları hızlandırabileceğiz" demektedir.



Telafi eğitimi programının katılımcı bir yaklaşımla hazırlandığını ve kamuoyunda bu konuda duyarlılık oluşturmanın büyük önem taşıdığını vurgulayan Er, bu konunun sahiplenilmesini sağlamak zorunda olduğumuzu, MEB'in ilgili paydaşlarla diyalog içinde olmasının nedenlerinden birinin de bu olduğunu çünkü sahiplenme ile başarı arasında güçlü bir ilişki olduğuna inandığını belirtti.

STK, yöneticiler, kamu görevlileri, öğretmen sendikaları gibi eğitim sektöründe yer alan daha birçok paydaşın konuyla ilgili bütün ortakların sorumluluk aldıklarını ifade eden Er, bu süreçte, programı fiilen uygulayacak olan öğretmen ve yöneticilerin telafi eğitimi programına nasıl baktıklarını görmeyen büyük önem taşıdığını belirtti.

Genel Müdür Er, sürecin başında eğitimin, belirli kesimler tarafından yanlış kullanılan alternatif bir program hâline gelmesi gibi bazı kaygılar yaşandığını ancak, zamanla bu tür kaygıların da giderildiğini ifade etmiş, artık kamuoyunun Telafi Eğitimi Programı'na hazır olduğunu ve bu eğitimden gerçekten önemli çıktılar beklendiğini belirtmiştir. Yine de uygulama aşamasında, yanlış anlamalarla karşılaşılrsa program konusunda yapıcı olmanın, sürekli bilgi aktarımı yapmanın bu konuda duyarlılık sağlama ve başarıya ulaşma açısından önemli olduğunu dile getirmiştir.

İlköğretimde okullaşmayla ilgili en son rakamların son derece olumlu olduğuna dikkat çeken İlköğretim Genel Müdürü İbrahim ER Telafi Eğitimi ile ilgili sözlerini şöyle tamamlamaktadır:

"Hedefimiz, telafi eğitimi programına yalnızca belirli bir süre ihtiyaç duyulmasını sağlamak. Okullaşma oranları arttıkça bu programa duyulan ihtiyaç da azalacaktır. Bu da ülkemiz için son derece memnuniyet verici bir durum olacaktır. Evet, hazırlamakta olduğumuz telafi eğitimi programı, ilköğretimde % 100 okullaşma ve okul tamamlama hedefimize katkıda bulunacaktır."



Çocuklar için El Ele



Son yıllarda Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılım süreci Türkiye’deki yasal düzenlemelerde hızlı bir değişimi beraberinde getirmiştir. Türk Ceza Kanunu’nun temel hukuksal çerçevesindeki önemli değişiklikler de bunların arasındadır. Yapılan değişiklikler ise, *Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görevleri ve Usulleri* ile ilgili kanunda değişiklikler yapılmasını ve bu kanunun Türkiye’nin de taraf olduğu Çocuk Haklarına dair Sözleşme dahil uluslararası anlaşmalarla uyumlu hale getirilmesini gerektirmiştir.

Özel olarak çocuklarla ilgili ilk yasal düzenleme 1979 tarihli ve 2253 sayılı yasadır. Bu yasa 1982 yılında yürürlüğe girmiştir.

Yukarıda sözü edilen değişiklikler sonucunda çocuklarla ilgili temel mevzuatı ortaya koyan yeni Çocuk Koruma Kanunu hazırlanmış ve TBMM tarafından 2005 yılında kabul edilmiştir.

Çocuk Koruma Kanunu çocukları iki gruba ayırmaktadır: korunma ihtiyacında olan çocuklar ve suça sürüklenen çocuklar. Kanun, çocukları korumayı, haklarını güvence altına almayı ve refahlarını sağlamayı hedeflemektedir. Dolayısıyla, korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocuklar için öngörülen koruyucu ve destekleyici tedbirler kanunda belirtilmektedir. Çocuk mahkemelerinin kuruluşu, izlenecek usuller ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir ve bu düzenlemeler söz konusu önlemlerin yaşama geçirilmesinde kullanılacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, yerel yönetimler ve SHÇEK, koruma, danışma, bakım, sağlık hizmetleri ve barınma alanlarında çeşitli imkanların çocuklara sağlanması için somut sorumluluklar üstlenmektedir. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde Adalet Bakanlığı kurumlararası koordinasyon işlevini üzerine almakta, Eğitim Dairesi Başkanlığı da sekreteryaya hizmetlerini üstlenmektedir.

Önce Çocuklar projesi kapsamında, ilgili kuruluşların personelinin ve yönetiminin yeni Çocuk Koruma Kanunu konusunda daha fazla bilgi, uygulama yetisi ve becerisi kazanmasını sağlamak ve yukarıda sözü edilen paydaşlar arasındaki işbirliğini desteklemek üzere çeşitli eğitimler ve seminerler düzenlenmiştir.

Farklı eğitimler ve seminerlerde bir dizi konu tartışılmış, deneyimler paylaşılmış, ortak planlar geliştirilmiş ve yeni işbirliği mekanizmaları oluşturulmuştur. Bu çalışmalara çocuk ve aile mahkemelerinden hakimler, cumhuriyet savcılar, Yargıtay üyeleri, sosyal çalışma görevlileri ve çocukla çalışan kurum temsilcilerinden oluşan 700’den fazla profesyonel katılımıştır.

Eğitimlerden bir bölümü konuların hukuksal yanları üzerinde odaklanırken diğerleri farklı kurumlarda görev yapan sosyal çalışma görevlileri ile yargı personeli arasındaki eşgüdümü arttırmaya yönelmiştir. Amaçlanan, Çocuk Koruma Kanunu’nda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlerin güçlendirilmesi ve fiilen yaşama geçirilmesidir. Etkinlikler, UNICEF’in teknik desteği ve AB’nin finansal katkısıyla planlanmış ve uygulanmıştır.

Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı’ndan sağlanan geri bildirimlere göre eğitimler katılanlara büyük fayda sağlamıştır. Katılımcılar, Çocuk Koruma Kanunu kapsamındaki çeşitli hükümler ve uygulamalar konusunda bilgi sahibi olmaktan memnuniyet duymuşlardır. Çalışmalara katılanlar, suça sürüklenen çocukların mahkemelerde nasıl yargılanacaklarına ilişkin yeni perspektifler edinmişlerdir. Çocukları yasalarla sorunlu hale getiren etmenler konusunda daha derinlikli bilgi de gene bu çalışmalarda edinilenler arasındadır.

Dahası, katılımcılar, eğitimler ve toplantılar sayesinde çeşitli illerden meslektaşlarıyla görüş alışverişinde bulunabildiklerini belirtmişlerdir. Eğitimler, yasalarla sorunlu çocuklara yönelik



bakış açısında da önemli değişiklikler yaratmıştır: Yasaları ihlal edip suç işleyen kişiler sayılmanın ötesinde, bu çocukların ayrıca korunmaya muhtaç kişiler oldukları daha iyi kavranmıştır. Katılımcılar, konunun psikolojik, sosyolojik ve ekonomik boyutları dahil durumu daha geniş bir açıdan değerlendirmenin gerekli olduğunu ve böyle bir bakışın çocuklara nasıl destek sağlayacağını kavramışlardır.

Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanı Hakim Özcan Avcı'ya göre bir çocuk yasalarla ilgili sorun yaşar yaşamaz, daha en başında bu çocukla iletişim kurulmalıdır. Hakimin ve savcının, çocukla diyalog kurulması ve çocuğun yüksek yararı gözetilerek hareket edilmesi açısından önemli rolleri vardır. Avcı şöyle demektedir: "Çocukların nasıl sorgulandıklarını, tutuklandıklarında hangi yöntemlerin kullanıldığını ve en uygun rehabilitasyon yollarının neler olduğunu araştırdık ve tartıştık." Çocuk Koruma Kanunu, 15 yaşından küçük çocuklar için, hapis cezası yerine alternatif tedbirlere başvurulmasını mümkün kılmaktadır. Aşağıdaki kutuda, bu hükmün çocuklara nasıl uygulanabileceğine ilişkin iki örnek yer almaktadır.

Başkan Avcı daha sonra şu açıklamaları yapmıştır: "Çocuk Koruma Kanunu etkili ve güçlü biçimde uygulanacaksa bir eşgüdüm mekanizmasının oluşturulması kilit önemdedir. Şu an için başlıca hedef il düzeyinde eşgüdüm mekanizmalarının oluşturulması ve böylece her kurumun kendi sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirmesinin sağlanmasıdır."

Avcı sözlerini şöyle bağlamıştır: "Toplantılarımız, hakimlerimizin, cumhuriyet savcılarımızın ve sosyal çalışma görevlilerimizin bilgi, uygulama ve becerilerini geliştirme hedefine odaklanmaya devam edecektir. Çocukları hürriyeti bağlayıcı cezalara çarptırmak yerine alternatif tedbirlerin devreye sokulması için alternatif tedbirleri uygulamaktan sorumlu kurumlarla işbirliğimizi arttıracacağız. Bu vesileyle, bu toplantıların gerçekleşmesinde katkısı bulunan herkese teşekkür etmek isteriz."

"Çocukların korunması, gelişmesi ve katılımlarının sağlanması hepimizin sorumluluğundadır. Salt belirli mesleklerde görev yapan kişiler olmanın ötesinde bu toplumun bireyleri olarak çocuklara sahip çıkmak her birimizin görevi ve sorumluluğudur. El ele vererek, çocuklar için ve onlarla birlikte işbirliğine giderek, sevgi, anlayış ve hoşgörü ile ilgili bütün sorunları aşabiliriz. Nitekim, özümüzde bu potansiyel mevcuttur. Bir sonraki adım, kanunun etkili ve etkin biçimde uygulanmasını sağlamak üzere il düzeyinde bir eşgüdüm modelinin geliştirilmesidir."

Hakim Özcan Avcı

Alternatif Tedbirler

Aşağıda, alternatif tedbirlere başvurma hükmünün kullanıldığı iki örnek yer almaktadır. Bunlardan biri suça sürüklenen bir çocukla, diğeri ise mağdur durumdaki çocukla ilgilidir. Her iki örnek de, alternatif tedbirler çalıştayına katılan hakimlerden alınmıştır.

1) Mahkeme, hırsızlıkla suçlanan ve suçlu bulunan 14 yaşındaki bir çocuğun cezasını erteledi. Çocuğun geri planına bakan mahkeme bu kişinin bir daha suç işleme eğiliminde olmadığını belirledi. Mahkeme, Sosyal İnceleme Raporuna dayanarak çocuk hakkında Çocuk Koruma Kanunu'nun 36. maddesine göre bir yıl denetim altında tutma kararı aldı ve ayrıca çocuğun kendisi için eğitim, ailesi için de danışmanlık tedbirlerine başvurulmasını öngördü.

2) Babası tarafından cinsel suiistimale maruz kalan 15 yaşındaki bir çocuk için mahkeme 'sağlık ve eğitim tedbirlerine' başvurulması kararı aldı. Çocuk travma ve depresyona maruzdu. Çocuğun yararını ve hızlı bir düzelmeye gerekliliğini öngören mahkeme, çocuğun eğitimini sürdürebilmesi için desteklenmesini kararlaştırdı. Mahkeme ayrıca, annenin çocuklarını gözetebilmesi, eğitim ve korunmalarını sağlayabilecek duruma gelmesi için 'danışmanlık' tedbiri hükmüne vardı.

Ana baba bakımından yoksun çocukların korunmasına yönelik yeni Minimum Standartlar

Ana baba bakımından yoksun çocuklara yönelik yeni minimum bakım ve koruma standartları son haline getirilmek üzere. Konu üzerinde çalışan paydaşlar bu belgenin en yüksek standartlarda bakım sağlayabileceği kanısındadır.

“Çocukların yaşamı söz konusu olduğunda en önemli nokta şefkatli ana babaların varlığıdır. Eğer bu mümkün değilse çocuklar evlat edinilmeli veya bakıcı aile yanına yerleştirilmelidir. Kurumlara yerleştirme ise en son çare olarak düşünülmelidir” diyen SHÇEK Genel Müdür Yardımcısı Nurdan Tornacı şöyle devam etmektedir: “Minimum standartlardan oluşan yeni bir setin geliştirilmesi dahil olmak üzere bu çalışma, ana baba bakımından yoksun çocukların mümkün olan en iyi bakımı almalarını sağlamak üzere başlatılmıştır. Çocuk koruma alanında koordinatör konumunda bir kuruluş olarak hedefimiz, sağlıklı bir toplum için çocukların sağlıklı gelişimine katkıda bulunmaktır.”

Tornacı'nın sözünü ettiği çalışma, ana baba bakımından yoksun çocuklara yönelik minimum standartları belirlemeye yönelik araştırmadır. Burada kastedilen, bakıcı ailelerin yanında, yatılı ilköğretim bölge okullarında çocuk adaleti kurumlarında, cezaevlerinde ve SHÇEK kurumlarında kalmakta olan çocuklardır. Minimum standartlar ile ilgili çalışma, geliştirilen uluslararası standartları esas alarak bütün ülkeleri kendi minimum standartlarını belirlemeye özendirilen uluslararası bir sürecin parçası olarak gündeme gelmiştir. Uluslararası standartlar, Çocuk Hakları Komitesi bünyesindeki bir çalışma grubu tarafından belirlenmiştir. Bu çalışmaya uluslararası çocuk STK'ları, UNICEF ve ilgili diğer kuruluşlar katılmıştır. Türkiye, minimum standartları geliştirerek, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) çerçevesinde bir sorumluluğunu yerine getirmiş olmaktadır.

Minimum standartlarla ilgili çalışma, Önce Çocuklar projesi şemsiyesi altında, SHÇEK'in genel koordinatörlüğü, AB'nin finansal ve UNICEF'in teknik desteğiyle 2007 yılı boyunca ülke danışmanlık ekibi EDUSER tarafından yürütülmüştür.



Çalışmanın amacı olarak uluslararası minimum standartların, ana baba bakımından yoksun çocuklarla ilgili tüm kurumlar bağlamında Türkiye koşullarına uyarlanması olarak belirlenmiştir.

Ülke danışmanlık ekibi koordinatörü Aişe Akpınar bu konuda şöyle demektedir: “Bu çalışmanın başlıca sonucu, bugün Türkiye’de ana baba bakımından yoksun çocuklara bakım sağlayan her bir kurumun (yuva, yurtlar vb.) tek bir minimum standartlar setine sahip olmasıdır. Bunlar, herkesin karşılaması gereken standartlardır.”

“Çalışma göstermektedir ki, yönetmelikler açısından bakıldığında Türkiye’de önemli bir ayıklık bulunmamaktadır. Minimum standartların hemen hepsini mevcut kural ve yönetmeliklerde bulmak mümkündür. Kimi durumlarda tekrarlar ve boşluklar görülebilmektedir; ancak, temel hukuksal çerçeve yerli yerindedir.” Akpınar bununla birlikte çalışmanın amacının Türkiye’de çocuklara sağlanan bakımın genel durumunu analiz etmek değil, özel olarak hukuksal çerçeveyi değerlendirmek ve uluslararası minimum standartları Türkiye koşullarına uyarlamak olduğunu belirtmektedir: “Amacımız, hiçbir zaman Türkiye’de çocuklara sağlanan bakımı ve buna ilişkin uygulamaları yargılamak olmadı.”

SHÇEK Genel Müdür Yardımcısı Nurdan Tornacı, Türkiye koşulları gözeticilerle geliştirilmiş ve/veya benimsenmiş 28 minimum standardın beş başlık altında nasıl ele alındığını açıklamaktadır. Kullanılacak sözcük ve kavramlar tartışılmış, uyarlanmış ve en önemlisi mevcut uluslararası standartlara yeni öğeler eklenmiştir. Süreç ilgili tüm paydaşlarla istişareleri öngörümüş ve bir dizi çalıştay ve görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu süreçlere 50’den fazla ilde çocuklarla ilgili çalışmalar yapan kişiler katılmıştır. “En üst düzey yöneticilerden kurumlarda görev yapan personele kadar ilgili herkes süreçte yer almıştır” diyen Tornacı, çalışmanın bütününden memnun olduğunu belirtmekte ve çocukların da süreçte yer aldığını özellikle vurgulamaktadır.

Sayfanın sonunda özetlenmiş olan standartlar, çocuklara pratik hizmet sunumu ile ilgili hususları ele almakta, bunun yanı sıra ne kadar kaynak gerektiği ve personelin bu işler için ne tür eğitime ihtiyaç duyduğu gibi konulara da değinmektedir. Tornacı "çocuklardan, kaynaklardan ve personelden söz ediyoruz. Peki ya personelin kendi aralarındaki ilişkiler?" diye sorduktan sonra sözlerini şöyle sürdürmektedir: "Minimum standartlarla ilgili çalışmamızın önemli bir parçası da, çocukları destekleyen ve ana baba bakımının yokluğunu mümkün olan en iyi biçimde telafi eden bir yönetim sisteminin geliştirilmesidir."

Minimum standartlar ve SHÇEK'in çocuklara yönelik çalışmalarından söz ederken, Tornacı'nın çocuklara gerçekten önem verdiği açıkça görülmektedir ve kendisi bu çalışmayı, ana baba bakımından yoksun çocuklara mümkün olan en iyi bakımı sağlamak üzere kuralların ve yönetmeliklerin güçlendirilmesi için bir vesile saymaktadır: "Bu çalışmanın sonunda politikaların daha da geliştirilmesine ve çocukların durumunu iyileştirmeye yönelik mevcut politikaların daha iyi uygulanmasına yardımcı olacağına inanıyorum."

EDUSER'den Akpınar, atılacak ikinci adımın her kurumun bir eylem planı geliştirerek minimum standartları nasıl yaşama geçireceğini belirlemesi olduğunu söylüyor. Buna, farklı önceliklere yönelik orta ve uzun erimli hedeflerin belirlenmesi de dahildir. Gene bu kapsamda bir maliyet analizi de olmalı, böylece minimum standartları yaşama geçirmenin gerektirdiği finansman da ortaya konmalıdır.

Aişe Akpınar bu çalışma sırasında yapılanlardan söz ederken, çalışmada görev alanların ciddiyeti ve konuyu sahiplenişleri de ortaya çıkmaktadır:

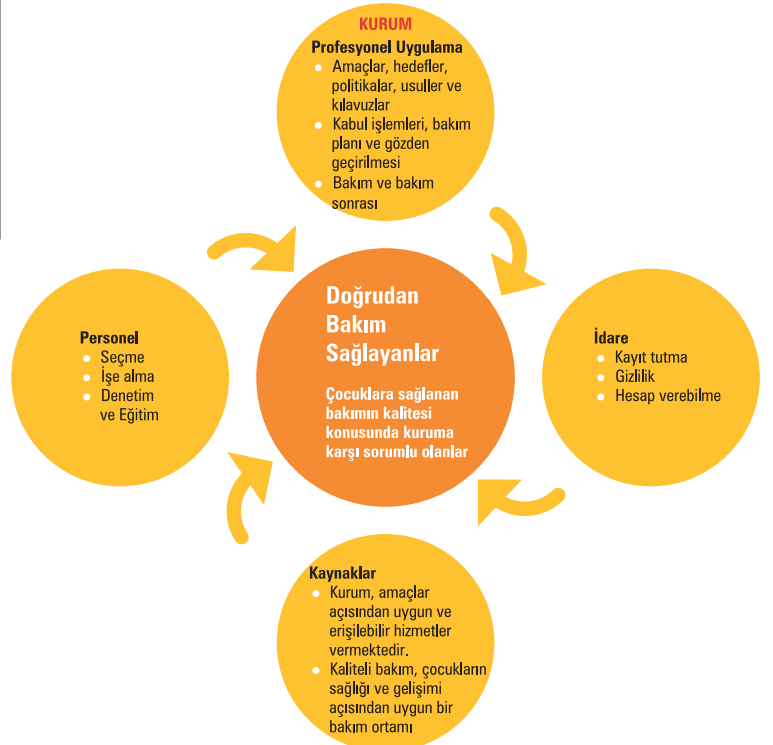
"Yaptığımız iş bizi gerçekten tatmin etti. Bir kere, söz konusu olan gerçekten önemli bir çalışma idi. Yalnızca bilgi toplamakla sınırlı değildi; bu çalışmada, çocuklarla, aileleriyle ve güç durumdaki gruplarla ilgilenen kişilerle birlikte iş yaptık. İşimizi yürütürken, bu ülke için, çocuklar için bir şeyler yaptığımızı hissettik."

Çalışma, katılan personelin dile getirdiği tavsiyeleri de kapsamaktadır ve Aişe Akpınar bu noktanın önemini vurgulamaktadır: "Önemli olan danışmanların dedikleri değil, kurumlarda yöneticilik yapan veya doğrudan çocuklarla ilgili çalışma yürüten kişilerin tavsiyeleridir." Altı önemle çizilen bir husus da, personelin iş üstünde eğitiminin taşıdığı önemdir.

Yaptıkları istişare ve görüşmelerin sonuçları hakkındaki soru karşısında ise Tornacı nihai raporu henüz görmediğini belirtti. Ardından, çocukları mümkün olan en iyi biçimde desteklemek için sonuçları daha ayrıntılı biçimde inceleyeceğini ve daha ileriye yol alınmasını sağlayacak alternatifleri meslektaşlarıyla görüşeceğini ekledi.

Buna göre, yapılan çeşitli görüşmeler ve görüş alışverişleri sonucunda bugün Milli Eğitim Bakanlığı, SHÇEK, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı dahil ilgili tüm kurumlar ve kuruluşlar aynı noktada buluşmaktadır.

Tüm Bakım Sağlayanlar için



Minimum standartlarla ilgili çalışma, çeşitli kurum ve kuruluşlardan 196 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen bir dizi çalıştıydan oluşmaktadır. Katılımın özeti şöyledir: SHÇEK, MEB — Yatılı İlköğretim Bölge Okulları, Adalet Bakanlığı ve Emniyet'ten temsilciler, bakıcı veya evlat edinen aileler, çocukları ve kurumsal bakımdaki çocuklar ile odak grup ve bireysel görüşmeler. Çalışmaya toplam 264 kişi katılmıştır. Nihai rapor halen paydaşlara sunulup paylaşılmaktadır ve 2008 yılı başlarında yapılacak bir konferansta tartışılacaktır.

Ortaklık Çocukları Destekliyor



Tüm Türkiye’deki Çocuk Hakları Komiteleri, tanınmış dondurma üreticisi Algida, UNICEF, çocuklar ve yerel idareciler arasındaki ortaklıktan yararlanmaktadır. Bu ortaklık çocukların etkinliklerini desteklemekte ve çocukların kendi seslerini duyurabilecekleri ve yaşamlarını etkileyen süreçlere katılabilecekleri bir platform oluşturmaktadır. Algida, *Önce Çocuklar* şemsiyesi altında, çocuk hakları konusunda bilinç ve duyarlılığı arttırmak ve çocukların il düzeyindeki karar alma süreçlerine katılmalarını sağlamak amacıyla farklı proje etkinliklerine destek vermiştir. Bu alandaki ortak kazanımlar arasında Türkiye’nin 25 ilinde yürütülen Çocuk Hakları Kampanyası, çocuk forumu, sanat yarışmaları ve bilinç-duyarlılık geliştirme çalışmaları yer almaktadır.

Ortaklık 2006 yılında, Algida’nın bir sosyal sorumluluk programı (ŞSS) geliştirmesiyle başlatılmıştır. ŞSS programı Türkiye’deki çocuklara destek boyutunu da içermektedir ve Algida temsilcilerine göre Türkiye’deki çocuklara yönelik çabaların UNICEF’e de yardım amacıyla alınmış bir karardır. Algida temsilcilerinin sözleriyle: “Algida sorumluluklarının bilincinde olan bir markadır ve ŞSS stratejimizin önemli bir parçası da çocukları ilgilendiren konularda duyarlılıktır. Dolayısıyla, bu ortaklık da, Algida’nın çocuk hakları konusunda proaktif davranma ilkesiyle bağlantılıdır.” Türkiye dahil dünyanın her yanındaki özel şirketler, UNICEF gibi uluslararası kalkınma kuruluşları ve STK’larla birlikte ŞSS programları geliştirmeye daha fazla önem vermektedir. UNICEF, çocuklar adına olumlu değişiklikler yaratılmasında özel sektörün oynayabileceği rolü bilmektedir. Bunun en bilinen örneklerinden birini UNICEF’le işbirliği sonucunda futbol kulübü FC Barcelona’nın formasında UNICEF logosunun yer almasıdır.

UNICEF Türkiye açısından Algida ile ortaklık, Türkiye’deki özel sektörü BM kuruluşlarının çalışmalarına daha doğrudan biçimde katmada bir ilk adım olarak görülmektedir. UNICEF Türkiye Direktör Yardımcısı Lila Pieters “Algida ile ortaklık, iki yıllık bir deneyim sonucunda Türkiye’de özel sektör ile işbirliğinde kapların daha da aralanabileceğini göstermiştir” demektedir. Alınan olumlu sonuçlar Türkiye’de bu doğrultudaki yeni ittifakları özendirmiştir. Algida’nın ana şirketi Unilever yakında çocukların büyüme ve gelişimi açısından gerekli mikronütriyenler konusunda UNICEF ile yeni bir ortaklık başlatacaktır. Lila Pieters’in sözleriyle “UNICEF Türkiye’nin bir özlemi de halen oluşturmakta olduğumuz ortaklık modelleriyle ilgilidir. Gelecekte, bu modeller değerlendirildiğinde, diğer ülkelerdeki UNICEF ofisleri için de model oluşturabilecektir.”

Algida ayrıca son iki yıldır Çocuk Hakları Kampanyası ile Çocuk Forumu’nun sponsorluğunu yaptığını belirtmiştir. Bu yıl 8’incisi yapılan Forum, yerel sorunları tartışmak ve çözüm yolları bulmak üzere Türkiye’nin dört bir yanından çocukları bir araya getiren iki günlük bir etkinliktir. Forum katılanlar bir manifesto hazırlamaktadırlar. Manifesto parlamentoda TBMM Başkan Yardımcısına, milletvekillerine ve basına sunulmaktaydı. Bu yıl ise çocuklar Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün yanına çıkmışlardır.

Algida gibi çok tanınan bir şirketin katılımıyla birlikte Çocuk Hakları Komiteleri kendi yerelliklerinde özel sektör katılımını sağlama bakımından güçlü bir ortağa kavuşmuştur. Kuşkusuz, Algida’nın işin içinde olduğunu gördükleri için diğer şirketlerin katkıda bulunmayı reddetmeleri riski de vardır. Buna karşın, bugüne kadar biriken göstergeler, söz konusu katılımın yerel desteği seferber etmede Komiteler açısından olumlu sonuçlar verdiğini göstermektedir. Algida, finansal desteğin yanı sıra, tanıtım ve iletişim alanlarında uzmanlarını seferber ederek de önemli bir katkı sağlamıştır. Çocukların katılım ve seslerini duyurma temel haklarıyla ilgili mesajları yerel medyaya iletebilmeleri, yürütülen kampanyanın ana unsurlarından birini oluşturmuştur. Çocuk Hakları Komiteleri, haklarını tanıtmaya ve bu konuda duyarlılık geliştirmede medyayı başarılı biçimde kullanmıştır. Algida temsilcilerinin özellikle altını çizdikleri ortaklık girişimi çerçevesindeki bir başka etkinlik de, SHÇEK kurumlarındaki Türk çocuklarının Gerçeklik ve Düşler temalı uluslararası Okul Sanatları Projesine katılmalarıdır. Unilever ve Algida, UNICEF ve SHÇEK ile işbirliği halinde bu projeye katılmaya karar vermiştir. SHÇEK kurumlarından 150’den fazla çocuk yarışmaya resimleriyle katılmıştır. İstanbul Şeyh Zayed Çocuk Evinden 12 yaşındaki Havva Kaçar ve Tekirdağ’dan 14 yaşındaki Faruk Yılmaz yarışmayı kazanarak eserlerinin Tate Modern Sanatlar Müzesindeki sergilenişini görmek üzere Londra’ya gitmiştir.

Algida, bu ortaklıkta yer almanın firma için yararlı olduğunu, projelerden ve tanıtım çalışmalarından elde edilen başarılı sonuçların kampanyanın kendi ismini yerleşik kılama çabalarına katkıda bulunduğunu ve bu nedenle benzeri ortaklıklarda bundan böyle de yer almak istediğini belirtmektedir.

Lila Pieters’e göre, Türkiye’de özel sektörün birtakım çalışmalara katılabileceğinin, uzun erimli yatırım ve destek gerektiren işlere seferber edilebileceğinin ortaya çıkartılması UNICEF açısından değerlidir. Bu bakımdan, Algida’nın çocuk haklarını etkinliklerini desteklemesi yenilikçi bir karardır. Bunu ortaya çıkaran, ticari kaygılar değil, şirketin sosyal sorumluluk anlayışıdır. Algida bu anlayışın bir ürünü olarak Türkiye’deki çocuklara destek verme ve seslerini duyurma çabalarına katkıda bulunmaktadır.

Ortaklık Çocukları Destekliyor



Tüm Türkiye’deki Çocuk Hakları Komiteleri, tanınmış dondurma üreticisi Algida, UNICEF, çocuklar ve yerel idareciler arasındaki ortaklıktan yararlanmaktadır. Bu ortaklık çocukların etkinliklerini desteklemekte ve çocukların kendi seslerini duyurabilecekleri ve yaşamlarını etkileyen süreçlere katılabilecekleri bir platform oluşturmaktadır. Algida, *Önce Çocuklar* şemsiyesi altında, çocuk hakları konusunda bilinç ve duyarlılığı arttırmak ve çocukların il düzeyindeki karar alma süreçlerine katılımlarını sağlamak amacıyla farklı proje etkinliklerine destek vermiştir. Bu alandaki ortak kazanımlar arasında Türkiye’nin 25 ilinde yürütülen Çocuk Hakları Kampanyası, çocuk forumu, sanat yarışmaları ve bilinç-duyarlılık geliştirme çalışmaları yer almaktadır.

Ortaklık 2006 yılında, Algida’nın bir sosyal sorumluluk programı (ŞSS) geliştirmesiyle başlatılmıştır. ŞSS programı Türkiye’deki çocuklara destek boyutunu da içermektedir ve Algida temsilcilerine göre Türkiye’deki çocuklara yönelik çabaların UNICEF’e de yardım amacıyla alınmış bir karardır. Algida temsilcilerinin sözleriyle: “Algida sorumluluklarının bilincinde olan bir markadır ve ŞSS stratejimizin önemli bir parçası da çocukları ilgilendiren konularda duyarlılıktır. Dolayısıyla, bu ortaklık da, Algida’nın çocuk hakları konusunda proaktif davranma ilkesiyle bağlantılıdır.” Türkiye dahil dünyanın her yanındaki özel şirketler, UNICEF gibi uluslararası kalkınma kuruluşları ve STK’larla birlikte ŞSS programları geliştirmeye daha fazla önem vermektedir. UNICEF, çocuklar adına olumlu değişiklikler yaratılmasında özel sektörün oynayabileceği rolü bilmektedir. Bunun en bilinen örneklerinden birini UNICEF’le işbirliği sonucunda futbol kulübü FC Barcelona’nın formasında UNICEF logosunun yer almasıdır.

UNICEF Türkiye açısından Algida ile ortaklık, Türkiye’deki özel sektörü BM kuruluşlarının çalışmalarına daha doğrudan biçimde katmada bir ilk adım olarak görülmektedir. UNICEF Türkiye Direktör Yardımcısı Lila Pieters “Algida ile ortaklık, iki yıllık bir deneyim sonucunda Türkiye’de özel sektör ile işbirliğinde kapların daha da aralanabileceğini göstermiştir” demektedir. Alınan olumlu sonuçlar Türkiye’de bu doğrultudaki yeni ittifakları özendirmiştir. Algida’nın ana şirketi Unilever yakında çocukların büyüme ve gelişimi açısından gerekli mikronütriyenler konusunda UNICEF ile yeni bir ortaklık başlatacaktır. Lila Pieters’in sözleriyle “UNICEF Türkiye’nin bir özlemi de halen oluşturmakta olduğumuz ortaklık modelleriyle ilgilidir. Gelecekte, bu modeller değerlendirildiğinde, diğer ülkelerdeki UNICEF ofisleri için de model oluşturabilecektir.”

Algida ayrıca son iki yıldır Çocuk Hakları Kampanyası ile Çocuk Forumu’nun sponsorluğunu yaptığını belirtmiştir. Bu yıl 8’incisi yapılan Forum, yerel sorunları tartışmak ve çözüm yolları bulmak üzere Türkiye’nin dört bir yanından çocukları bir araya getiren iki günlük bir etkinliktir. Forum katılanlar bir manifesto hazırlamaktadırlar. Manifesto parlamentoda TBMM Başkan Yardımcısına, milletvekillerine ve basına sunulmaktaydı. Bu yıl ise çocuklar Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün yanına çıkmışlardır.

Algida gibi çok tanınan bir şirketin katılımıyla birlikte Çocuk Hakları Komiteleri kendi yerelliklerinde özel sektör katılımını sağlama bakımından güçlü bir ortağa kavuşmuştur. Kuşkusuz, Algida’nın işin içinde olduğunu gördükleri için diğer şirketlerin katkıda bulunmayı reddetmeleri riski de vardır. Buna karşın, bugüne kadar biriken göstergeler, söz konusu katılımın yerel desteği seferber etmede Komiteler açısından olumlu sonuçlar verdiğini göstermektedir. Algida, finansal desteğin yanı sıra, tanıtım ve iletişim alanlarında uzmanlarını seferber ederek de önemli bir katkı sağlamıştır. Çocukların katılım ve seslerini duyurma temel haklarıyla ilgili mesajları yerel medyaya iletebilmeleri, yürütülen kampanyanın ana unsurlarından birini oluşturmuştur. Çocuk Hakları Komiteleri, haklarını tanıtmaya ve bu konuda duyarlılık geliştirmede medyayı başarılı biçimde kullanmıştır. Algida temsilcilerinin özellikle altını çizdikleri ortaklık girişimi çerçevesindeki bir başka etkinlik de, SHÇEK kurumlarındaki Türk çocuklarının *Gerçeklik ve Düşler* temalı uluslararası Okul Sanatları Projesine katılmalarıdır. Unilever ve Algida, UNICEF ve SHÇEK ile işbirliği halinde bu projeye katılmaya karar vermiştir. SHÇEK kurumlarından 150’den fazla çocuk yarışmaya resimleriyle katılmıştır. İstanbul Şeyh Zayed Çocuk Evinden 12 yaşındaki Havva Kaçar ve Tekirdağ’dan 14 yaşındaki Faruk Yılmaz yarışmayı kazanarak eserlerinin Tate Modern Sanatlar Müzesindeki sergilenişini görmek üzere Londra’ya gitmiştir.

Algida, bu ortaklıkta yer almanın firma için yararlı olduğunu, projelerden ve tanıtım çalışmalarından elde edilen başarılı sonuçların kampanyanın kendi ismini yerleşik kılma çabalarına katkıda bulunduğunu ve bu nedenle benzeri ortaklıklarda bundan böyle de yer almak istediğini belirtmektedir.

Lila Pieters’e göre, Türkiye’de özel sektörün birtakım çalışmalara katılabileceğinin, uzun erimli yatırım ve destek gerektiren işlere seferber edilebileceğinin ortaya çıkartılması UNICEF açısından değerlidir. Bu bakımdan, Algida’nın çocuk haklarını etkinliklerini desteklemesi yenilikçi bir karardır. Bunu ortaya çıkaran, ticari kaygılar değil, şirketin sosyal sorumluluk anlayışıdır. Algida bu anlayışın bir ürünü olarak Türkiye’deki çocuklara destek verme ve seslerini duyurma çabalarına katkıda bulunmaktadır.

Türkiye Hükümeti, UNICEF’in teknik desteğiyle, erken dönem çocuk gelişimi alanına önemli yatırımlar yapmaktadır ve *Önce Çocuklar* projesinin önemli bir parçası olarak çocuk yetiştirme eğitimi programları geliştirmiştir.

Son dönemde yapılan bilimsel araştırmalar, erken dönem çocuk gelişimine yapılan yatırımın yerinde bir yatırım olduğunu ve bu yatırımın topluma katlanarak geri döndüğünü göstermektedir. Türkiye Hükümeti, UNICEF’le işbirliği halinde ve AB’nin finansal desteğiyle, Benim Ailem adı altında bir dizi çocuk yetiştirme programı hazırlamıştır. Bu programın bileşenlerinden biri de 0–6 yaş grubundaki çocuklarla birlikte onların ailelerini veya bakıcılarını hedeflemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Öğretim Genel Müdürü Necmettin Yalçın’a göre program 2005 yılından bu yana bugünkü içeriğiyle ve *Benim Ailem* adı altında uygulanmakla birlikte, Türkiye’de ilk çocuk yetiştirme eğitimi 1993 yılında başlatılmıştır.

Benim Ailem programı gerçekten büyük önem taşımaktadır. Çünkü, Yalçın’ın sözleriyle “bütün toplumlarda toplumun çekirdeği ailedir ve böyle olduğu için de eğitilmiş bir aile sağlıklı bir toplumun temelidir. Ana baba eğitimi, toplumda kalıcı değişiklikler yaratmanın aracıdır.” Yalçın çocuk yetiştirme eğitim programlarının birçok kişiye ulaştığını belirterek şöyle diyor: “Aile eğitimlerinde 2005 yılından bu yana 600.000 anne, baba ve çocuğa ulaştık. Bu kişilerin aldıkları eğitimle daha sonra başkalarını da etkiledikleri düşünülürse bu sayı 1 milyona kadar çıkar. Ancak, bu da yeterli değildir. STK’lar ve belediyelerle birlikte programın tüm ülkeye nasıl yaygınlaştırılabileceği konusunda bir ulusal politika ve eylem planı hazırlanmaktadır.”

Benim Ailem eğitimi 16 modülden oluşmaktadır. 16 modül 16 haftada işlenebilir ve dolayısıyla katılımcılardan devamlılık beklemekte, kimilerinin ise katılımını olanaksız kılmaktadır. Bu husus dikkate alınarak, Avrupalı uzmanların da desteğiyle, daha kısa ve daha özelleştirilmiş bir temel paket hazırlanmıştır. Bu paketle, 0–6 yaş grubunda çocukları olan ulaşılması güç ana babalara ve ailelere ulaşılacaktır. Yalçın’ın da belirttiği gibi: “Temel paket eğitim programı tamamen ücretsizdir; dolayısıyla, maddi gücü sınırlı ailelerin de programı katılmasının önünde hiçbir engel yoktur.”

Benim Ailem ve paketle ilgili çalışmalarda Milli Eğitim Bakanlığı, SHÇEK, Adalet Bakanlığı, STK’lar, belediyeler ve özel kesimle (örneğin *Bebeğim* dergisi gibi) işbirliği yapmaktadır. Yalçın’ın da vurguladığı gibi “diğer paydaşlarla işbirliğinin önemi büyüktür”.

Temel pakette yer alan konuların odaklandığı noktalar, ailelere olumlu çocuk yetiştirme, çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurma ve sorun çözmede yeni yollar öğretmektir. Temel paket kısaltılmış da olsa birçok konuyu ele almaktadır. Bu konular, örneğin iyot yetersizliğinin yol açabileceği sorunlar ve aşılının önemi gibi sağlık meselelerinden çocuk haklarına kadar geniş bir alana yayılmaktadır. Temel paketdeki metodoloji daha esnek ve ailelerin bir yandan programa katılırken diğer yandan işlerinde çalışmalarına imkan tanımaktadır. Temel program ayrıca insanlardan okuma yazma anlamında fazla beceri talep etmemektedir ve bu da okuması yazması olmayanların eğitime katılmalarına olanak tanımaktadır. Temel paket toplumsal cinsiyete duyarlıdır

Aile Eğitimi

Çok sayıda aileye ulaşıyor



ve modüler bir içerik taşımaktadır. Başka bir deyişle, hedef kesime ve ihtiyaçlarına göre kimi modüllerin çıkartılması veya eklenmesi mümkündür. Temel paket okul öncesi öğretmenlerin müfredatına ve ayrıca gelecekte bakıcı ailelere ve evlatlık alacaklara yönelik eğitimlere içselleştirilmektedir.

Benim Ailem eğitim programından alınan sonuçlar son derece olumludur. Nitekim, bu eğitimi alan kesimlerde aile içi iletişim artmakta, aile içi şiddet azalmakta, aile içinde ve aileyle başkaları arasındaki ilişkiler düzelmekte, davranışlar değişmekte ve belki de hepsinden önemlisi Yalçın’ın sözleriyle “büyükler, çocukları giderek daha fazla hanede yaşayan ve kendi hakları olan bireyler olarak görmeye başlamaktadır”.

Yalçın’a göre temel paket, programı tüm ülkeye yaygınlaştırma, daha fazla aileye ulaşma çabalarında çok önemli bir yere sahiptir. Kendisi, eğitim çalışmalarının okumaz yazmazlığa karşı mücadelede ve risk altındaki çocukları belirlemede nasıl kullanıldığını da açıklamaktadır. Çocuk yetiştirme eğitimi programları bu kesime fazladan eğitim sağlayarak okuma yazma bilmeyen kadınlara yardımcı olmakta ve program da “bu yoldan okur yazarlık oranlarındaki artışa yardımcı olmaktadır”.

Temel paketin geliştirilmesi ulaşılan kişilerin sayısını ve kapsamını arttırmakla birlikte, programa daha fazla sayıda babanın dahil edilmesi gibi bir görev vardır. Yalçın’ın da belirttiği gibi “çocuk yetiştirmek güç bir iştir ve bu güç işle büyük ölçüde kadınlar uğraşmaktadır. Ancak, babaların da dahil edilmesi ve eğitilmesi gerekmektedir ki, bu önümüzdeki önemli bir görevdir. Babalara yönelik özel eğitim oturumlarıyla 7 bin erkeğe ulaşılmıştır, ama bu bizim için yeterli değildir.”

“Mümkün olduğu kadar çok sayıda aileye ve çocuk bakan kişiye ulaşmaya çalışıyoruz ve temel paket bu çabalarımızda bize hiç kuşkusuz yardımcı oluyor. Önemli bir konu da, eğitime katılacaklara ücretsiz ulaşım sağlanması. Ücretsiz ulaşım sağlayarak katılımcı sayısının artmasını bekliyoruz. Bu temel programla, aslında yaşam boyu eğitime doğru bir adım da atmış oluyoruz.”

Önce Çocuklar

Türkiye’de Çocuklar için İyi Yönetişim,
Koruma ve Adaletle Doğru

Önce Çocuklar neyi başaracaktır?

Önce Çocuklar, giderek yaygınlaşan çocuk ihmal ve istismarı ve çocukların ana-baba bakımından yoksun kalma sorunuyla mücadele etmek için, sistematik araştırma, izleme ve veri toplama, önleme çalışmaları ve çocukların korunmasına yönelik daha fazla politika ve yasa geliştirilmesi gibi yollarla kurumsal duyarlılığı ve kapasiteyi artıracaktır:

- çocuk adalet ve koruma sistemlerinde görevli profesyonellerin çocuk haklarını koruma ve gerçekleştirme kapasitelerinin güçlendirilmesi;
- kanunla ihtilafa düşen çocuklar için alternatif uyumsuzluk çözüm mekanizmaları sağlanması;
- sistem dışında kalan çocuklara telafi eğitimi ile ikinci bir fırsat sağlanması;
- toplumun bütün kademelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması;
- en kötü biçimlerindeki çocuk işçiliğinin azaltılması;
- aile arabuluculuğu ve alternatif bakım-koruma modelleri dahil olmak üzere önleyici mekanizmaların devreye sokulması;



- ana-babaları veya onlara bakmakla yükümlü kişilerle birlikte yaşamayan çocuklar için kurumlara yerleştirme yerine alternatif aile ortamları sağlanması;

- kurumlarda ve koruyucu ailelerin yanında yaşayan çocukların bakım ve korunmalarına yönelik asgari standartların geliştirilmesi;

- haklarından yararlanmaları ve kendilerini koruma bilincine sahip olmaları için ergenlerin yaşam becerilerinin geliştirilmesi.

Önce Çocuklar projesinin başarısı, Binyıl Kalkınma Hedefleri’ne ulaşılmasına — özellikle Binyıl Bildirgesi’nin güç durumdakilerin korunması ile ilgili 6. bölümünde yer alan hedefe katkıda bulunacak — ayrıca çocuk hakları alanındaki reformların uygulanmasına destek sağlayarak Türkiye’yi ÇHS ve AB’nin standartlarına uyumda daha ileri bir konuma getirecektir.